

Overzicht overgangsrecht Wet Bopz-Wet zorg en dwang

Inleiding

De Wet zorg en dwang (Wzd) treedt 1 januari 2020 in werking. De Wzd regelt de rechten van cliënten die te maken hebben met onvrijwillige zorg in de gehandicaptensector en in de ouderensector. Tot 1 januari geldt nog de huidige Wet Bopz.

In de Wzd is een overgangsregeling (zie voor de letterlijke tekst hiervan artikel 76 Wzd onderaan dit document) opgenomen voor lopende procedures en bestaande machtigingen op het moment dat de Wzd van kracht wordt.

Het komt er kort gezegd op neer dat:

- De Wzd vanaf 1 januari 2020 *direct* van toepassing wordt op alle rechterlijke machtigingen (RM), inbewaringstellingen (IBS) en artikel 60 Wet Bopz besluiten die zijn afgegeven onder de werking van de Wet Bopz (zij worden automatisch aangemerkt als machtigingen en besluiten tot opname en verblijf).
- De Wet Bopz is vanaf 1 januari 2020 tot uiterlijk 1 juli 2020 slechts nog van toepassing op de op dat moment lopende procedures en op de behandelplannen die nog niet zijn omgezet naar zorgplannen. De overgangsbepaling schrijft exact voor welke artikelen uit de Wet Bopz van toepassing blijven (onderaan dit document staan deze artikelen opgesomd). Dit betekent dat alle andere artikelen uit de Wet Bopz vanaf 1 januari 2020 niet meer gelden en dat de Wzd van toepassing is voor alle andere zaken.

Lopende procedures: Wet Bopz blijft van toepassing

De Wet Bopz blijft na 1 januari 2020 tot 1 juli 2020 van toepassing op alle verzoeken die krachtens de Wet Bopz vóór 1 januari 2020 zijn ingediend en die strekken tot het verkrijgen van een beslissing door de rechter, de officier, de inspecteur, de geneesheer-directeur of de klachtencommissie. Op de beslissingen die op deze verzoeken zijn genomen, zowel vóór als na 1 januari 2020 blijft de Wet Bopz van toepassing. Denk bijvoorbeeld aan een uitspraak van de klachtencommissie vóór 1 januari 2020 dan kun je nog na 1 januari 2020 daarover in beroep gaan op grond van de Wet Bopz, Er gelden echter twee uitzonderingen die hierna worden beschreven.

Lopende procedures: twee uitzonderingen:

1. Loopt de procedure inzake een RM of artikel 60 besluit al vóór 1 januari 2020 en wordt de beslissing op de aanvraag genomen ná 1 januari 2020, dan wordt deze beslissing genomen op grond van de Wet Bopz. De beslissing wordt vervolgens direct ambtshalve omgezet naar een Wzd machtiging tot opname en verblijf (RM) of artikel 21 besluit (oude artikel 60 Bopz besluit).
2. De Inbewaringstelling (IBS) kent een eigen overgangsregeling. Wanneer de burgemeester vóór 1 januari 2020 is begonnen met de voorbereidingen voor een IBS, dan wordt de inbewaringstelling op basis van de Wet Bopz afgegeven. Is de last tot inbewaringstelling wel afgegeven maar nog niet verstreken op 1 januari 2020 dan wordt de IBS aangemerkt als een IBS op grond van de Wzd en kan dus de verlenging worden afgegeven op grond van de Wzd.

Bestaande machtigingen

Alle vóór 1 januari 2020 bestaande Rechterlijke Machtigingen, Inbewaringstellingen en artikel 60 Wet Bopz besluiten worden op 1 januari 2020 aangemerkt als machtigingen en besluiten tot opname en verblijf op grond van de Wzd.

Verlenging RM in 2020

Als na 1 januari 2020 verlenging van een rechterlijke machtiging wordt aangevraagd, moet worden aangetoond dat de cliënt onder de Wzd valt. Derhalve moet een indicatie voor langdurige zorg, met grondslag VG of PG worden bijgevoegd, of een medische verklaring op basis waarvan de cliënt onder de Wzd valt.

Gelijkgestelde aandoeningen

Cliënten met NAH, Korsakov en Huntington vallen nu onder de wet Bopz. Het maakt niet uit welke indicatie ze hebben, dit kan ggz, vg of pg zijn: voor alle drie geldt de wet Bopz (uiteraard indien voldaan aan alle vereisten die de Wet bopz daaraan stelt). Dit wordt anders als de Wzd 1 januari 2020 in werking treedt. Deze groep cliënten valt gezien hun indicatie, niet onder de Wzd maar onder de Wvggz. Dit is een probleem omdat deze groep cliënten juist op hun plek is in VG- of PG-instellingen. VWS heeft een oplossing gevonden om deze groep toch onder de Wzd te kunnen laten vallen.

VWS heeft een beleidstandpunt geformuleerd over de gelijkgestelde aandoeningen. NAH, Korsakov en Huntington cliënten vallen onder de Wzd, indien deze ziekte of aandoening zich bij de client uit als een neurocognitief syndroom met daaruit voortkomende significante beperkingen overeenkomstig die van een psychogeriatrische aandoening of een verstandelijke beperking. Dit wordt dit voorjaar in het Besluit zorg en dwang geregeld. Tot die tijd geldt voor huidige NAH, Korsakov en Huntington cliënten die nu onder de Wet Bopz vallen (als voor alle Bopz cliënten), de overgangsregeling met betrekking tot de Wet Bopz zoals dit in de wet is opgenomen en in deze notitie wordt beschreven. Wij adviseren om de behandelplannen Bopz voor deze groep niet aan te passen voordat het gewijzigde Bzd van toepassing is. De minister heeft in zijn brief van 20 december 2019 aangegeven dat hij zich kan voorstellen dat de praktijk totdat het te wijzigen Besluit zorg en dwang in werking treedt, al zoveel mogelijk rekening houdt met de voorgenomen wijziging van het besluit zorg en dwang.

Voorts is er nog overleg gaande tussen het ministerie van VWS en VGN en ActiZ om cliëntengroepen (waaronder cliënten met een indicatie langdurige zorg met als grondslag ggz) die vanwege hun ziekte of aandoening primair onder de Wvggz vallen, maar die wat betreft gedragsproblemen en regieverlies vergelijkbaar zijn met VG- en PG-clieënten en die beter op hun plek zijn in een Wzd-setting, ook onder de Wzd te laten vallen. Bekeken wordt voor welke cliëntengroepen dit zou moeten gelden. Zodra hierover duidelijkheid is wordt u hierover geïnformeerd.

Overgangsregeling omzetting behandelingsplan naar zorgplan

Op grond van de Wzd moet het zg. stappenplan gevolgd worden als onvrijwillige zorg in het zorgplan moet worden opgenomen. Zorgaanbieders hebben na inwerkingtreding van de Wzd voor cliënten die vóór 1 januari 2020 op grond van de Wet Bopz reeds in een instelling verblijven en daar op 1 januari 2020 nog steeds verblijven, een half jaar (dus tot 1 juli 2020) de tijd om het behandelingsplan van de Wet Bopz om te zetten in een zorgplan Wzd. Zie ook de Werkwijze VGN (<https://www.vgn.nl/nieuws/vgn-start-wzd-overgangsjaar-2020-met-eigen-werkwijze>) voor een nadere invulling van deze overgangsregeling in de Wzd.

De Minister meldt in zijn brief van 20 december 2019 over het overgangsjaar, dat hij toe staat dat zorgaanbieders die al voor inwerkingtreding van de Wzd aantoonbaar gewerkt hebben in de geest van de wet, na omzetting voor elke individuele client het stappenplan kunnen voortzetten vanaf het punt waar zij het kader van het Bopz-behandelplan zijn gekomen.

Welke artikelen van de Wet Bopz blijven van toepassing?

De bepalingen over dwangbehandeling, over het indienen van een klacht, over het melden van dwangbehandeling aan de IGJ, het toezicht door de IGJ en strafbepalingen (artikelen 38, lid 5,6,7, 41, 41 a en b, 42d en Hfd IX en XI, zie voor de inhoud van deze wetsartikelen onderaan dit document) blijven van toepassing tot 1 juli 2020. Alle andere

artikelen uit de Wet Bopz (dus bijvoorbeeld die van nood) gelden dus niet meer vanaf 1 januari 2020. Dan gelden de artikelen uit de Wzd. Dus bij nood gelden vanaf 1 januari 2020 de regels van nood uit de Wzd.

Klachtencommissie in stand houden

Zorgaanbieders moeten gedurende het eerste half jaar (zolang de Bopz-behandelplannen nog niet zijn omgezet in Wzd-zorgplannen) de eigen interne Bopz-klachtencommissies in stand houden, om eventuele ingediende Bopz-klachten nog te kunnen behandelen. Daarnaast moeten zorgaanbieders vanaf 1 januari 2020 ook zijn aangesloten bij een externe klachtencommissie. De VGN zorgt er voor dat vanaf 1 januari een landelijke externe klachtencommissie Wzd operationeel is waarvan leden gebruik kunnen maken. Dit is de KlachtenCommissie Onvrijwillige Zorg (KCOZ). Leden hoeven zich hiervoor niet aan te melden, maar kunnen volstaan met het opnemen van een bepaling in hun Wkkgz klachtenregeling waarin staat dat klachten op grond van de Wzd worden behandeld door de KCOZ. De model klachtenregeling Wkkgz van de VGN wordt hierop aangepast en zal voor 1 januari worden gepubliceerd op de website van de VGN. Meer informatie over de KCOZ is te vinden op www.kcoz.nl. Deze website zal binnenkort beschikbaar zijn.

Bopz-aangemerkte instellingen en locaties

Alle Bopz-aangemerkte instellingen en locaties worden op 1 januari 2020 door de minister ambtshalve opgenomen in het locatieregister.

De volgende artikelen van de Wet Bopz blijven vanaf 1 januari 2020 van toepassing tot uiterlijk 1 juli 2020

De Wet Bopz is vanaf 1 januari 2020 slechts nog van toepassing op de op dat moment lopende procedures en op de behandelplannen die nog niet zijn omgezet naar zorgplannen. Alleen de hierna genoemde artikelen uit de Wet Bopz blijven van toepassing.

- Artikel 38 lid 5, 6 en 7
Lid 5: bij verzet tegen behandelingsplan kan gedwongen zorg alleen als dit noodzakelijk is om gevaar voor zichzelf of anderen af te wenden;
Lid 6: Geneesheer-directeur geeft begin en einde dwangbehandeling door aan inspecteur;
Lid 7: onderzoek van de inspecteur naar de vraag of de beslissing - om tot gedwongen zorg over te gaan bij verzet (van lid 5) – zorgvuldig is genomen en of de uitvoering van de behandeling zorgvuldig is geschied (individuele toetsing).
- Artikel 41
Klacht indienen tegen bestuur psychiatrisch ziekenhuis. De Klachtencommissie informeert de klager, de betrokken patiënt, de behandelende persoon, de geneesheer-directeur, het bestuur en de inspecteur over de beslissing op de klacht dan wel over het niet in behandeling nemen van de klacht.
- Artikel 41a
Klager kan de inspecteur verzoeken binnen 6 weken een verzoekschrift bij rechtbank in te dienen indien klacht niet gegrond wordt bevonden of indien er niet is beslist. Inspecteur kan hiervan afzien als hij klacht kennelijk niet ontvankelijk acht. De griffier van de rechtbank zendt een afschrift van de beslissing aan o.a. de klager, de patiënt, de geneesheer-directeur, het bestuur, de commissie en de inspecteur (lid 15).
- Artikel 41b
De inspecteur kan tevens een verzoek tot schadevergoeding bij rechtbank indienen in de procedure van artikel 41a.
- Artikel 42d
De inspecteur kan verzoekschrift indienen bij rechtbank over noodzaak een behandeling toe te passen bij een patiënt die zich tegen de behandeling verzet;
- Hoofdstukken IX en XI (taak Staatstoezicht en Strafbepalingen).

Overgangsbepalingen

Artikel 76 Wzd

1. De Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen blijft van toepassing op:
 - a. verzoeken die krachtens die wet zijn ingediend en die strekken tot het verkrijgen van een beslissing door de rechter, de officier, de inspecteur, de geneesheer-directeur of de commissie, bedoeld in artikel 41, tweede lid, van die wet.
 - b. de vóór het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet aangevangen voorbereiding van een last tot inbewaringstelling door de burgemeester, bedoeld in artikel 20 van die wet;
 - c. een beslissing als bedoeld in onderdeel a of b die vóór het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet is genomen;

d. een beslissing die met toepassing van onderdeel a of b na het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet is genomen.

2. In afwijking van het eerste lid, onder c en d, worden een besluit en een machtiging als bedoeld in de artikelen 60, onderscheidenlijk 3, 15, eerste lid, en 32, eerste lid, van de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen gelijkgesteld met een besluit, als bedoeld in artikel 21, tweede lid, onderscheidenlijk een machtiging tot opname en verblijf als bedoeld in artikel 24, eerste lid.

3. Ten aanzien van een cliënt die op het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet is opgenomen met toepassing van hoofdstuk II of hoofdstuk VIII van de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen en waarvoor op dat tijdstip reeds een behandelplan als bedoeld in artikel 38 van die wet is opgesteld, voldoet de zorgaanbieder zo spoedig mogelijk, doch in ieder geval binnen zes maanden na het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet, aan de artikelen 5 tot en met 11. Gedurende de periode waarin de zorgaanbieder ten aanzien van de betrokken cliënt nog niet heeft voldaan aan de artikelen 5 tot en met 11, doch ten hoogste gedurende de zes maanden, bedoeld in de eerste volzin, blijven de artikelen 38, vijfde, zesde en zevende lid, 41, 41a, 41b, 42, en de hoofdstukken IX en XI van die wet ten aanzien van de betrokken cliënt van toepassing.

4. Een krachtens de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen verleende last tot inbewaringstelling, waarvan de geldigheidsduur op het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet nog niet is verstreken, wordt voor de toepassing van hoofdstuk 3, paragraaf 2.6, aangemerkt als een last tot inbewaringstelling als bedoeld in artikel 29, eerste lid.

Artikel 77a Locaties met Bopz-aanmerking in register

Een door Onze Minister op grond van artikel 1, eerste lid, onderdeel h, van de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen als verpleeginrichting of zwakzinnigeninrichting aangemerkte zorginstelling of afdeling daarvan wordt door Onze Minister ambtshalve opgenomen in het register, bedoeld in artikel 20, eerste lid.